

موسویان:

فتوای آیت‌الله خامنه‌ای باید چارچوب مذاکرات هسته‌ای شود

سید حسین موسویان مذاکره کننده پیشین ایران در پرونده هسته‌ای، در یک نشریه آمریکایی نوشت اگر ایالات متحده مصمم به مذاکره با ایران است، باید به خواسته‌های رهبر ایران توجه نماید.

تاریخ: ۲۴ بهمن ۱۳۹۱ - ۱۲:۴۷

کد خبر: ۱۹۳۳۲۹

به گزارش **مشرق** نشریه «فارن پالیسی» در گزارشی به قلم «سید حسین موسویان» نوشت: آینده مذاکرات ایالات متحده با ایران در هفتم فوریه، یعنی زمانی که آیت‌الله خامنه‌ای اقدام به رد کردن پیشنهاد جوزف بایدن معاون رئیس جمهور آمریکا، مبنی بر مذاکره مستقیم نمود، با مانع بزرگی روبه‌رو شده است.

■ آیت الله خامنه‌ای: آمریکا می‌خواهد اسلحه را مقابل ملت ایران بگیرد و بگوید آماده مذاکره است ■

رهبر ایران در بیانیه‌ای که در وبسایت وی منتشر شد اظهار داشت: «برخی افراد ساده‌لوح ممکن است از مذاکره با آمریکا خوشحال شوند ولی مذاکرات مشکلات را حل نخواهد کرد. شما می‌خواهید اسلحه را مقابل ملت ایران بگیرید و بگویید آماده مذاکره‌اید. بدانید ملت ایران در مقابل این تهدیدها مرعوب نخواهد شد.»

■ رهبر ایران با مذاکراتی واقعی که منافع و حقوق ایران در آن مورد توجه قرار گیرد مخالفتی ندارد ■

اما اظهارات آیت‌الله خامنه‌ای را می‌توان به عنوان پیشنهادی برای مذاکرات واقعی نیز تفسیر کرد. مذاکراتی که تحت‌الشعاع تحریم‌های شدید و روزافزون قرار نگرفته باشد و منافع و حقوق ایران را نیز جدی بگیرد. علیرغم برخی نشانه‌های دلگرم‌کننده اخیر (نظیر نامزد شدن جان کری و چاک هگل برای سمت‌های کلیدی دولتی توسط باراک اوباما) معضل هسته‌ای همچنان در بن‌بست باقی مانده است. دستیابی به یک موفقیت اساسی ضروری است. علیرغم اظهارات اخیر رهبر ایران، دستیابی به چنین موفقیتی دور از انتظار نیست، هرچند که لازم است برای رسیدن به آن به فتوای صادر شده توسط آیت‌الله خامنه‌ای در سال 2003 که به موجب آن سلاح‌های هسته‌ای و سایر سلاح‌های کشتار جمعی ممنوع اعلام شده‌اند توجه شود.

■ تقاضاهای اصلی گروه 5+1 بر مبنای شرایط ان.پی.تی. ■

بن‌بست دیپلماتیک کنونی، در درجه اول پیامد مطالبات سازش‌ناپذیر و غیرمنطقی طرفین است. ایران به وضوح اظهار داشته که برای حل و فصل معضل هسته‌ای لازم است که جامعه بین‌المللی حقوق قانونی کشور در غنی‌سازی اورانیوم تحت شرایط پیمان‌نامه منع گسترش سلاح هسته‌ای (ان.پی.تی) را به رسمیت شناخته و تحریم‌ها نیز لغو گردند. در همین حین، گروه 5+1 (متشکل از پنج عضو ثابت شورای امنیت سازمان ملل متحد و آلمان) خواستار پنج تقاضای اصلی بر مبنای شرایط ان.پی.تی. شده‌اند:

1 • به‌کارگیری پروتکل‌های الحاقی که امکان بازرسی‌های سرزده بیشتر توسط آژانس بین‌المللی اتمی و ناظرین هسته‌ای سازمان ملل متحد را فراهم آورده و امکان بازدید از پایگاه‌های نظامی نظیر پارچین را نیز میسر می‌کند.

2 • شفاف‌سازی بیشتر برنامه هسته‌ای

3 • فراهم آوردن دسترسی بیشتر برای آژانس بین‌المللی انرژی اتمی تحت شرایط ان.پی.تی و پروتکل‌های الحاقی آن به منظور بررسی ابعاد نظامی احتمالی در خصوص فعالیت‌های هسته‌ای کشور

4 • محدود کردن غنی‌سازی اورانیوم در سطح 20 درصد

5 • و تبدیل کلیه ذخایر اورانیوم غنی شده (که قرار نیست به زودی برای مصارف داخلی مورد استفاده قرار گیرند) به میله‌های سوخت و یا صادرات آن‌ها به خارج از کشور.

■ بازرسی‌های خواسته شده از ایران چنان متهاجمانه‌اند که تحت پوشش قوانین هیچ عهدنامه یا مکانیزم منع گسترش سلاح هسته‌ای قرار نمی‌گیرند

این خواسته‌ها به مراتب فراتر از قوانین ان.پی.تی است چرا که این عهدنامه به اعضا اجازه می‌دهد که غنی‌سازی را تا هر سطحی انجام دهند و محدودیتی نیز روی میزان ذخایر اورانیوم غنی‌شده اعمال نمی‌کند. در عین حال، پروتکل الحاقی نیز یک اقدام داوطلبانه محسوب می‌شود که تا کنون توسط 70 کشور مورد پذیرش قرار گرفته است. به بیان دیگر، بازرسی‌های خواسته شده از ایران چنان متهاجمانه‌اند که تحت پوشش قوانین هیچ عهدنامه یا مکانیزم منع گسترش سلاح هسته‌ای قرار نمی‌گیرند.

■ توقف تولید اورانیوم در سطح 20 درصد به شرط تأمین مواد هسته‌ای لازم برای ایران

با این حال، محمود احمدی نژاد رئیس‌جمهور ایران، بر تمایل تهران به توقف «فوری» تولید اورانیوم در سطح 20 درصد تأکید نموده به شرطی که جامعه بین‌المللی با تأمین مواد هسته‌ای لازم برای کشور موافقت نماید (امری که جامعه بین‌الملل در گذشته از آن امتناع ورزیده است). علی‌اکبر صالحی، وزیر خارجه ایران، حتی مستقیماً به پذیرش به‌کارگیری پروتکل‌های الحاقی در جهت «به رسمیت شناختن نگرانی‌های غرب و تلاش برای کاهش آن‌ها با استفاده از تمامی ابزارهای ممکن» اشاره نموده است. با این حال، هنوز دو نگرانی اصلی پابرجا هستند.

■ بسته پیشنهادی جدید تفاوت چندان زیادی با پیشنهادات بی‌نتیجه قبلی ندارد

اولین مشکل این جاست که ممکن است گروه 5+1 اراده سیاسی لازم برای نهایی کردن مصالحه با ایران را نداشته باشد. با استناد به منابعی که شناختی بنیادین از این مذاکرات دارند، پیشنهاد غرب نه به رسمیت شناختن حق ایران در انجام غنی‌سازی تحت شرایط ان.پی.تی را در بر می‌گیرد، و نه کاهش قابل توجه تحریم‌ها را به همراه خواهد داشت. حتی برخی مقامات ایالات متحده در اظهارات غیررسمی خود اعتراف کرده‌اند که این بسته پیشنهادی تفاوت چندان زیادی با پیشنهادات بی‌نتیجه قبلی ندارد.

مشکل دوم اینجاست که نمی‌توان اطمینان چندان‌ی داشت که ایرانیان به چنین توافقنامه‌ای پایدار بمانند. در دورانی که من سمت سخنگوی مذاکره کننده هسته‌ای ایران را در دوران محمد خاتمی بر عهده داشتم،

نمایندگان ما با کارگزاری پروتکل الحاقی طی سال‌های 2003 تا 2005 موافقت نمودند. این توافقنامه سرو صدای زیادی به پا کرد و برخی نهادهای دولت تیم ما را به خیانت متهم نمودند. بنابراین، پذیرش تعهداتی گسترده توسط دولت احمدی‌نژاد که ورای شرایط منعقد در ان.پی.تی باشد، ممکن است در آینده شکسته شود.

■ فتوا بر خلاف ان.پی.تی، مرزهای مشخصی داشته و به هر دو طرف شیوه مطلوبی برای کنار گذاشتن خواسته‌های غیرواقعی خود ارائه می‌کند ■

خوشبختانه راهی برای خروج از این بن‌بست وجود دارد. علی‌اکبر صالحی، وزیر خارجه ایران، پیشنهادی مهم و جدید بر مبنای فتوای آیت‌الله خامنه‌ای در منع استفاده از سلاح‌های هسته‌ای ارائه کرده است. سال گذشته، صالحی اعلام کرد که ایران آماده است تا «فتوا را در قالب یک سند لازم‌الاجرا درآورد که حکومت را به این فتوا متصل نماید و آن را به یک سند رسمی و قانونی در سازمان ملل متحد تبدیل کند». پیشنهاد صالحی بیانگر یک چارچوب قانونی برای تضمین تعهدات ایران بوده و لازم است جدی گرفته شده و به عنوان راهی برای حل و فصل مشکلات منظور شود. فتوا بر خلاف ان.پی.تی، مرزهای مشخصی داشته و به هر دو طرف شیوه مطلوبی برای کنار گذاشتن خواسته‌های غیرواقعی خود ارائه می‌کند.

■ فتوای رهبر از اهمیت مذهبی و قانونی خاصی برخوردار است و حکم قانون را دارد ■

اعتبار این فتوا را نباید دست کم گرفت. چرا که به دلیل پیوند محکم موجود میان دین و سیاست در ایران، فتوای رهبر از اهمیت مذهبی و قانونی خاصی برخوردار است. با توجه به قانون اساسی ایرانیان، رهبر کشور اقتدار کاملی روی هر سه قوه دولت دارد. به همین علت، فتوا حکم قانون را داشته و هیچ انتقادی به آن وارد نیست.

■ فتوا می‌تواند معضل پارچین را حل کند ■

یکی از مسائلی که فتوا می‌تواند راهی برای عبور از بن‌بست در مورد آن ایجاد نماید، معضل پارچین است. مذاکرات میان ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در زمینه تقاضای آژانس برای بازدید از این پادگان نظامی که خارج از تهران واقع شده، با موانعی روبه‌رو شده است و باعث شده که هیچ یک از طرفین از موضع خود کنار نروند. ایران می‌تواند از یک تیم بین‌المللی از کارشناسان که عضو آژانس بین‌المللی هسته‌ای نیستند دعوت به عمل آورد تا از پارچین بازدید کرده و بررسی‌های فنی خود را انجام دهند. چنین اقدامی به صورت داوطلبانه خواهد بود و به ایران اجازه خواهد داد که بن‌بست کنونی را پشت سر گذارد. این امر همچنین به شفاف‌سازی فعالیت‌های ایران کمک خواهد کرد و از نگرانی‌های غرب در خصوص آنچه که در این پایگاه در جریان است نیز خواهد کاست.

■ با به‌کارگیری فتوا به عنوان یک چارچوب بالقوه برای مذاکرات آتی، هنوز هم می‌توان به دستیابی به یک مصالحه امیدوار بود ■

مذاکرات کنونی که بر پایه ان.پی.تی بنا شده‌اند روند پیشرفت کندی دارند. اما با به‌کارگیری فتوا به عنوان یک چارچوب بالقوه برای مذاکرات آتی، هنوز هم می‌توان به دستیابی به یک مصالحه امیدوار بود. این امر ایالات متحده را نیز ملزم به ارائه محرک‌ها و مشوق‌های جدی‌تری خواهد نمود. هم کری و هم هگل پراگماتیست

(عمل‌گرا) هستند اما باید دید که آیا قادر خواهند بود سیاست ایالات متحده را از سیاست‌های اعمال فشار به رویکردی که تنها به دنبال یافتن یک راه‌حل برای بحران فعلی است تغییر دهند یا خیر.

اشراف